

PRACA HISTORYCZNA

Monika Binkowska-Bury

Pięciolecie Instytutu Pielęgniarstwa i Położnictwa Wydziału Medycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego V Anniversary of the Institute of Nursing and Obstetrics of Medi- cal Faculty of Rzeszów University

Z Instytutu Pielęgniarstwa i Położnictwa Wydziału Medycznego
Uniwersytetu Rzeszowskiego

W historię Instytutu Pielęgniarstwa i Położnictwa Uniwersytetu Rzeszowskiego wpisała się data 19 maja 2003 roku. W tym dniu na wniosek rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego prof. dr. hab. Włodzimierza Bonusiaka, decyzją Ministra Edukacji Narodowej i Sportu po pozytywnie zapiniowanym wniosku przez Prezydium Państwowej Komisji Akredytacyjnej w dniu 8 maja 2003 roku nadano Uniwersytetowi Rzeszowskiemu uprawnienia do prowadzenia studiów zawodowych na kierunku pielęgniarstwo, a 9 października 2003 roku na kierunku położnictwo.

Decyzje związane z organizacją kształcenia w zawodach pielęgniarki i położnej w strukturach Uniwersytetu Rzeszowskiego były wynikiem dokonujących się zmian w szkolnictwie medycznym w Polsce, którego zasadniczym celem jest przygotowywanie kompetentnych pracowników na potrzeby rynku usług medycznych, na którym zaczęło się premiować wykształcenie wyższe uwzględniające wiedzę i umiejętności. Konsekwencją tego faktu jest kształcenie pielęgniarek i położnych na poziomie licencjackim i magisterskim. Polska musiała dostosować system kształcenia do standardów europejskich, uwzględniając regulacje Unii Europejskiej, dyrektywy Rady Wspólnot Europejskich i regulacje krajowe, w tym i regulacje programowe. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom wynikającym z działań dostosowawczych prawa polskiego do dyrektyw Rady Wspólnot Europejskich w zakresie kształcenia pielęgniarek i położnych, jak i zapotrzebowaniu na wykwalifikowaną kadrę medyczną w województwie pod-

karpackim, w roku 2002 Uniwersytet Rzeszowski rozpoczął starania o uruchomienie trzyletnich studiów licencjackich na kierunku pielęgniarstwo oraz położnictwo. Pełnomocnikiem rektora do tworzenia tych kierunków został początkowo dr hab. n. med. prof. UR Sławomir Snela, a po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego Wrzesław Romańczuk. Zaslugą dr. hab. n. med. Wrzesława Romańczuka było zaproszenie do pracy w UR wybitnych profesorów medycyny z Warszawy, co pozwoliło na spełnienie wymogów Państwowej Komisji Akredytacyjnej i uzyskanie akredytacji do kształcenia na tych kierunkach na poziomie studiów I stopnia. W przygotowaniu wniosków, planów, programów nauczania i organizacji kształcenia aktywnie uczestniczyły dr n. med. Monika Binkowska-Bury i dr n. med. Małgorzata Marć [1, 3].

KSZTAŁCENIE PIELEŃNIAREK I POŁOŻ- NYCH W RZESZOWIE – RYS HISTORYCZNY

Historia kształcenia średnich kadr medycznych na terenie Rzeszowa wiąże się Zarządem Oddziału Wojewódzkiego PCK, który w latach 1949–1952 zorganizował 6-miesięczne kursy dla pielęgniarek. O przyjęcie mogły się ubiegać jedynie kobiety w wieku od 17 do 35 lat, które ukończyły 7 klas szkoły podstawowej. Administracyjnie ośrodek podlegał pod Zarząd Oddziału Wojewódzkiego w Rzeszowie, jednak nadzór dydaktyczny nad przebiegiem kształcenia sprawował Zarząd Główny w Warszawie. Ogółem, kursy ukończyły 263 absolwentki – młodsze pielęgniarki

ki. Ciągłe zapotrzebowanie na profesjonalnie przygotowane kadry medyczne sprawiło, że od września 1952 roku ZW PCK powołano Ośrodek Szkolenia Pielęgniarek, gdzie organizowane były roczne kursy, w wyniku których do 1956 roku tytuł pielęgniarki Polskiego Czerwonego Krzyża otrzymało 151 absolwentek. W wyniku dalszego wyraźnie odczuwanego deficytu na dobrze przygotowany personel medyczny w 1954 roku powołano pierwszą 3-letnią Szkołę Pielęgniarstwa, w której realizowany był program z zakresu Liceum Ogólnokształcącego i Szkoły Pielęgniarskiej. Działalność tej placówki po trzech latach wygasła. Ukończyło ją 87 absolwentek. Następnie w latach 1962–1965 powołano roczną Zasadniczą Szkołę Asystentek Pielęgniarstwa PCK, którą ukończyło 150 absolwentów. Dnia 1 września 1971 roku powstało Medyczne Studium Zawodowe, które otrzymało uprawnienia do tworzenia kierunków o charakterze medycznym. MSZ było pierwszą szkołą na terenie Rzeszowa kształcąca położne, ratowników medycznych i techników elektroradiologii. Największym zainteresowaniem wśród trzynastu kierunków cieszyło się pielęgniarstwo i położnictwo. Do 2005 roku MSZ wykształciło 2134 dyplomowane pielęgniarki i 1215 położnych oraz 846 ratowników medycznych i 1154 techników elektroradiologii [2].

KONTYNUACJA KSZTAŁCENIA...

W murach Medycznego Studium Zawodowego obecnej Medycznej Szkoły Policealnej przy ulicy Warzywnej 1 w Rzeszowie znalazło się również miejsce dla siedziby Instytutu Pielęgniarstwa i Położnictwa, co umożliwiło kontynuację kształcenia pielęgniarek i położnych na poziomie akademickim. Decyzją Senatu Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 30 marca 2004 roku 1 kwietnia 2004 roku w strukturach Wydziału Pedagogicznego powołano Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa, a obowiązki dyrektora Instytutu powierzono dr. hab. n. med. prof. UR Wrzesławowi Romańczukowi. IPiP początkowo składał się z dwóch Katedr.

Kierownikiem Katedry Pielęgniarstwa został prof. dr hab. n. med. Józef Ryżko. Minimum kadrowe kierunku stanowili: prof. dr hab. n. med. Paweł Januszewicz, prof. dr hab. n. med. Danuta Dzierżanowska, prof. dr hab. n. med. Piotr Kaliński, dr n. med. Małgorzata Marć, dr n. med. Katarzyna Dzierżanowski-Fangrat, dr n. farm. Katarzyna Zalewska, dr n. med. Jan Gawelko, mgr Monika Binkowska-Bury, mgr Lucyna Boratyn-Dubiel, mgr Zdzisława Chmiel-Poleć i mgr Dorota Ozga. Kierownikiem Katedry Położnictwa został

prof. dr hab. n. med. Andrzej Skręt. Minimum kadrowe kierunku stanowili: prof. dr hab. n. med. Elżbieta Piontek, prof. dr hab. n. med. Jerzy Socha, dr hab. n. med. Andrzej Kawecki, dr n. med. Marian Ołpiński, dr n. med. Józef Rusin, dr n. med. Radosław Ramotowski, dr n. med. Bogdan Obrzut, mgr Katarzyna Wardak, mgr Natasza Tobiasz, mgr Anna Basiaga i mgr Barbara Zych.

W wyniku postępowania rekrutacyjnego od 1 października roku akademickiego 2004/2005 w systemie studiów licencjackich I stopnia rozpoczęło naukę 185 studentów na kierunku pielęgniarstwo i 85 studentów na kierunku położnictwo. W dniu 4 października 2004 roku dyrektor IPiP dr hab. n. med. prof. UR Wrzesław Romańczuk zorganizował pierwsze spotkanie kadry naukowo-dydaktycznej Instytutu ze studentami pierwszego roku. Spotkanie to dało wszystkim nadzieję dalszego intensywnego rozwoju kadry i Instytutu, a studentów zachęciło do studiowania.

W dniu 31 grudnia 2004 roku zmarł nagle dr hab. n. med. prof. UR Wrzesław Romańczuk. Po śmierci Profesora decyzją Rady Wydziału Pedagogicznego z dnia 1 stycznia 2005 roku dyrektorem Instytutu Pielęgniarstwa i Położnictwa został prof. dr hab. n. med. Paweł Januszewicz, zastępcą prof. dr hab. n. med. Józef Ryżko i dr n. med. Monika Binkowska-Bury.

IPiP z dniem 4 lipca 2005 roku wszedł w strukturę nowo powołanego Wydziału Nauk o Zdrowiu, a następnie Wydziału Medycznego. Funkcję dziekana Wydziału do 4 października 2006 roku pełnił prof. dr hab. n. med. Ryszard Cieślik. Po śmierci Profesora pełnienie obowiązków dziekana wydziału decyzją Rektora UR powierzono prof. dr. hab. n. med. Józefowi Ryżko. Po wyborach uzupełniających od 14 grudnia 2006 roku zgodnie z decyzją Rady Wydziału został wybrany na dziekana prof. dr hab. n. med. Andrzej Kwolek [1, 3].

DZIAŁALNOŚĆ INSTYTUTU

W Instytucie od roku akademickiego 2004/2005 prowadzone są studia na kierunku pielęgniarstwo – I stopnia stacjonarne, położnictwo – I stopnia stacjonarne oraz zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 11 maja 2004 roku studia zawodowe na kierunku pielęgniarstwo i położnictwo przeznaczone dla pielęgniarek i położnych posiadających świadectwo dojrzałości i będących absolwentami liceów medycznych oraz medycznych szkół zawodowych kształcących w zawodzie pielęgniarki i położnej. Od roku akademickiego 2007/2008 rozpoczęto kształcenie na

studiach II stopnia kierunek pielęgniarstwo (studia stacjonarne i niestacjonarne), a od roku akademickiego 2008/2009 na kierunku położnictwo.

W związku z dalszym rozwojem, na Wydziale Medycznym w Instytucie Pielęgniarstwa i Położnictwa od roku akademickiego 2008/2009, prowadzone jest kształcenie na nowych kierunkach: ratownictwo medyczne – studia stacjonarne I stopnia, zdrowie publiczne – studia stacjonarne i niestacjonarne I stopnia oraz zdrowie publiczne specjalność elektroradiologia – studia stacjonarne I stopnia.

W Instytucie zatrudnionych jest aktualnie 46 etatowych pracowników naukowych i 3 pracowników administracyjnych, w tym: 14 samodzielnych pracowników nauki, 19 adiunktów oraz 13 asystentów. W ramach realizacji procesu dydaktycznego Instytut współpracuje z ponad 100 osobami zatrudnianymi w formie umów o dzieło w celu realizacji zajęć dydaktycznych. W Instytucie Pielęgniarstwa i Położnictwa pracują wybitni, niezwykle zaangażowani w działalność Instytutu samodzielni pracownicy naukowci: prof. dr hab. n. med. Józef Ryżko, prof. dr hab. n. med. Paweł Januszewicz, prof. dr hab. n. med. Andrzej Skreń, prof. dr hab. n. med. Piotr Kaliciński, prof. dr hab. n. med. Elżbieta Piontek, prof. dr hab. n. med. Jerzy Socha, prof. dr hab. n. med. Romuald Krajewski, prof. dr hab. n. med. Mariusz Bidziński, dr hab. n. med. Andrzej Kawecki, dr hab. n. med. Piotr Socha, dr hab. n. med. Idalia Cybulska, dr hab. n. med. Katarzyna Dzierżanowski-Fangrat, dr hab. n. med. Bogdan Lewandowski.

Od roku akademickiego 2006/2007 Instytut prowadzi wymianę międzynarodową studentów w ramach programu Sokrates-Erasmus. Dotychczas przyjęto 22 studentów z Turcji, Hiszpanii, Słowacji oraz 3 nauczycieli akademickich z Finlandii i Słowacji. Z wymiany studenckiej skorzystało 7 studentów Instytutu Pielęgniarstwa i Położnictwa. Koordynatorem Instytutowym ds. programów międzynarodowych z ramienia Instytutu jest mgr Małgorzata Nagórska. Dotychczas 27 studentów uzyskało wyróżnienia i nagrody Dziekana, za wyniki w nauce i wzorowe wypełnianie obowiązków studenta.

Liczba absolwentów w latach 2004–2009:
Pielęgniarstwo – studia stacjonarne I stopnia – 233
Pielęgniarstwo – studia stacjonarne II st. – 50
Pielęgniarstwo – studia niestacjonarne II st. – 111
Pielęgniarstwo – studia uzupełniające I st. – 321
Położnictwo – studia stacjonarne I st. – 94
Położnictwo – studia uzupełniające I st. – 213

W roku akademickim 2009/2010 w Instytucie Pielęgniarstwa i Położnictwa na poszczególnych

kierunkach studiuje: pielęgniarstwo – studia stacjonarne I stopnia – 138 studentów, pielęgniarstwo – studia stacjonarne II stopnia – 213 studentów, pielęgniarstwo – studia niestacjonarne II stopnia – 249 studentów, pielęgniarstwo – studia uzupełniające I stopnia – 137 studentów, położnictwo – studia stacjonarne I stopnia – 109 studentów, położnictwo – studia stacjonarne II stopnia – 60 studentów, położnictwo – studia niestacjonarne II stopnia – 92 studentów, położnictwo – studia uzupełniające I stopnia – 49 studentów, ratownictwo medyczne – studia stacjonarne I stopnia – 86 studentów, zdrowie publiczne – studia stacjonarne I stopnia – 84 studentów, zdrowie publiczne – studia niestacjonarne I stopnia – 48 studentów, zdrowie publiczne specjalność elektroradiologia – studia stacjonarne I stopnia – 50 studentów. Łącznie w Instytucie Pielęgniarstwa i Położnictwa na dzień 30 listopada 2009 r. studiuje 1315 studentów (w tym: 737 osób na kierunku pielęgniarstwo, 310 na kierunku położnictwo, 86 na kierunku ratownictwo medyczne, 182 na kierunku zdrowie publiczne).

DZIAŁALNOŚĆ NAUKOWA INSTYTUTU

W Instytucie Pielęgniarstwa i Położnictwa kontynuowane są badania w pięciu zakresach tematycznych, będących tematami wiodącymi badań statutowych. Są to: jakościowa i ilościowa analiza odżywiania się dzieci i młodzieży w województwie podkarpackim, zachowania zdrowotne młodzieży w województwie podkarpackim, epidemiologia zachorowalności na nowotwory złośliwe u kobiet, częstość nosicielstwa *Streptococcus Agalactiae* u ciężarnych jako czynnika ryzyka zakażeń noworodków oraz jakość życia w zdrowiu i chorobie. Badania szczegółowe prowadzone w ramach badań własnych, dotyczą optymalizacji opieki pielęgniarskiej i położniczej w opiece nad pacjentem po zastosowaniu różnorodnych metod terapii.

Ogółem w latach 2004–2008 prowadzone były 42 tematy szczegółowe, z czego 13 zostało zakończonych, pozostałe tematy są kontynuowane. Łącznie pracownicy Instytutu Pielęgniarstwa i Położnictwa opublikowali w punktowanych czasopismach polskich i zagranicznych 67 prac z afiliacją UR oraz 34 prace w monografiach lub podręcznikach akademickich. Kadra naukowa bierze czynny udział w konferencjach naukowych polskich i zagranicznych, na których zaprezentowano łącznie 77 referatów w różnej formie. Od 2004 roku 3 pracowników kierunkowych (mgr pielęgniarstwa, mgr położnictwa) uzyskało stopień

doktora nauk medycznych, a 5 asystentów kierunkowych ma otwarte przewody doktorskie natomiast 2 adiunktów uzyskało stopień doktora habilitowanego nauk medycznych. Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa był dotychczas organizatorem lub współorganizatorem 7 Konferencji o charakterze naukowym. W Instytucie działają 3 Studenckie Koła Naukowe: Koło Naukowe Pielęgniarstwa – opiekun prof. dr hab. n. med. Józef Ryżko, Koło Naukowe Położnictwa – opiekun dr n. med. Edyta Barnaś, Koło Naukowe Promocji Zdrowia – opiekun dr n. med. Beata Penar-Zadarko, łącznie zrzeszające 51 studentów. Głównymi celami działalności Kół Naukowych są: rozwijanie i pogłębianie wśród studentów zainteresowań w dziedzinie opieki pielęgniarstwa i położniczej, nawiązywanie kontaktów naukowych ze studentami zrzeszonymi w kołach naukowych w innych uczelniach, pomoc w rozpowszechnianiu i publikowaniu osiągnięć naukowych. Aktualnie pracownicy Instytutu realizują dwa granty naukowe dotyczące odżywiania dzieci na Podkarpaciu do 3 lat oraz ocena jakości opieki u pacjentów po urazie szczękowo-twarzowym [1].

Wzmocniono także prace mające na celu: intensyfikację działań na rzecz rozwoju własnej kadry z pełnym zachowaniem przewidzianych prawem i Statutem Uczelni uzyskiwania kolejnych stopni i tytułów naukowych przez pracowników; dostosowanie zatrudnień nowych pracowników do potrzeb (zwrócenie uwagi na pracowników kierunkowych) oraz kierowanie na specjalizacje kierunkowe pracowników naukowo-dydaktycznych, celem zminimalizowania problemów związanych z zabezpieczeniem minimum kadrowego na poszczególnych kierunkach; pozyskiwanie kadry kierunkowej celem zmniejszenia obciążenia pracowników naukowych zajęciami, w tym godzinami ponadwymiarowymi do poziomu, który nie będzie utrudniał rozwoju naukowego. Pożądane tempo rozwoju kadry to 1 doktorat rocznie oraz 2

habilitacje do 2012 roku. Podjęto działania mające na celu: edukowanie pracowników w zakresie publikowania w zagranicznych czasopismach medycznych; wzmocnienie aktywności i integracji naukowo-badawczej Katedr Instytutu Pielęgniarstwa i Położnictwa; stworzenie systemu motywacyjnego dla osób ze stopniem doktora ukierunkowanego na promocję habilitacji; promowanie wśród pracowników korzystania ze stypendiów zagranicznych.

Szanse na dalszy rozwój Instytutu Pielęgniarstwa i Położnictwa, tworzenie nowych katedr, zakładów są duże i w pewnym stopniu umożliwi je perspektywa budowy nowoczesnego kompleksu naukowo-dydaktycznego dla Wydziału Medycznego z zaplanowaną siedzibą dla IPIP [3].

PIŚMIENNICTWO

1. Binkowska-Bury M., Januszewicz P., Zych B.: *Kronika Instytutu Pielęgniarstwa i Położnictwa Uniwersytetu Rzeszowskiego*. Rękopis, Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa Uniwersytetu Rzeszowskiego przy ul. Warzywnej 1, Rzeszów 2009.
2. Zych B., Binkowska-Bury M., Ferenc-Szczygieł G.: *Kształcenie pielęgniarek w Rzeszowie w latach 1949–2007*, Przegląd Medyczny Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2007, 2, 156–160.
3. Kwolek A.: *Od Zespołu Nauczania Klinicznego Krakowskiej Akademii Medycznej do Wydziału Medycznego Uniwersytetu Rzeszowskiego*, <http://www.univ.rzeszow.pl/wmed/index.php?id=historia>, 2009–12–15

Monika Binkowska-Bury
Uniwersytet Rzeszowski, Wydział Medyczny
Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa
35–959 Rzeszów, ul. Warzywna 1

Praca wpłynęła do Redakcji: 30 listopada 2009
Zaakceptowano do druku: 6 kwietnia 2010